

Nr 263.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning till postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m.; given Stockholms slott den 18 mars 1921.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för socialärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Henning Elmquist.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations- och finansdepartementen anförde chefen för socialdepartementet, statsrådet Elmquist:

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 223 häft. (Nr 263.) 657 21 1

I det till innevarande års statsverksproposition fogade protokoll över socialärenden har jag under punkterna 8, 9, 44 och 45 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i avvaktan på proposition i ämnet på extra stat för år 1922 beräkna

såsom *ersättning till postverket för dess bestyr med uppbörd och utbetalningar för riks försäkringsanstalten* ett förslagsanslag, högst, 11,700 kronor;

såsom *ersättning till postsparbanken för dess bestyr med uppbörd och utbetalningar m. m. för riks försäkringsanstalten* ett förslagsanslag, högst, 39,300 kronor;

såsom *ersättning till postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m.* ett förslagsanslag, högst, 60,500 kronor; samt

såsom *ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m.* ett förslagsanslag av 180,000 kronor.

I sammanhang med framställande av berörda förslag anmälde jag, att de inom finansdepartementet genom beslut den 16 juli 1920 tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag till en fullständig omorganisation av postsparbanken vid fullgörande av berörda uppdrag jämväl hade att taga under övervägande frågan, huruvida de till postsparbanken anslutna försäkrings- och pensionsavdelningarna borde för framtiden vara anknutna till postsparbanken eller därifrån utbrytas. Därest — yttrade jag vidare — en omläggning av postsparbankens arbete för riks försäkringsanstalten och pensionsstyrelsen komme till stånd, måste den även inverka å de bestyr, postverket hade för sistnämnda två verk. I särskilda skrivelser av den 12 och den 24 februari 1921 hava postsparbankssakkunniga framlagt förslag i fråga om indragning av postsparbankens försäkrings- och pensionsavdelningar.

Försäkrings-
avdelningen.
Gällande
bestämmelser.

Innan jag härefter ingår på det föreliggande förslaget, torde i kort-
het få beröras nu gällande bestämmelser i ämnet och då till en början
de, som avse postsparbankens arbete för riks försäkringsanstalten.

Genom brev den 31 oktober 1902 har Kungl. Maj:t förklarat, att
dels uppbörd av de utav riks försäkringsanstalten bestämda försäkrings-
avgifter och belopp, som skulle erläggas för förvärvande av livränta
enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av
olycksfall i arbete, dels utbetalning av de utav riks försäkringsanstalten
beslutade livräntor och andra skadeersättningar enligt samma lag, dels
ock förvaltningen av de på grund av nämnda lag inflytande försäkrings-
medel skulle åligga postsparbanken.

Den 2 oktober 1908 har Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse angående

en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall. Uppbörd av avgifter samt utbetalning av ersättning för fiskarförsäkringen sker genom postsparbanken.

Vidare har Kungl. Maj:t den 18 juni 1909 utfärdat dels en förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, dels ock en förordning om tillämpning av förenämnda förordning. Ersättningsbelopp, som utgå enligt förstnämnda förordning, förskjutas och utbetalas av postsparbanken.

Den 14 juni 1917 har Kungl. Maj:t utfärdat förordning angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete. Genom denna förordning har stadgats, att uppbörden av dylika avgifter i regel skall ske i samband med den allmänna kronouppbörden och genom postsparbanken endast i vissa fall, nämligen för sådan försäkring, som omfattar arbetare i rörelse, företag eller annan verksamhet, var minst fem arbetare eller drivkraft om minst tre effektiva hästkrafter användas.

Slutligen har Kungl. Maj:t den 11 juni 1918 utfärdat en ny förordning angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall, vilken förordning trätt i stället för kungörelsen i samma ämne av den 2 oktober 1908. Uppbörd av avgifter för fiskarförsäkringen sker genom postsparbanken. Utbetalning av ersättning skall åter numera verkställas av riksförsäkringsanstalten.

Då numera uppbörd av avgifter enligt 1901 års olycksfallsersättningslag och 1908 års kungörelse om fiskarförsäkringen som regel icke vidare torde ifrågakomma samt förvaltningen av de enligt 1916 års lag och nyssnämnda 1918 års förordning fonderade medel ej åligger postsparbanken, utgöras postsparbankens åligganden i förevarande hänseende huvudsakligen av följande:

1) utbetalningar enligt 1901 års lag och 1908 års kungörelse om fiskarförsäkringen samt 1909 års förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring,

2) viss uppbörd enligt 1916 års lag samt uppbörd enligt 1918 års förordning om fiskarförsäkringen,

3) bestyr med förvaltningen av de jämlikt 1901 års lag och 1908 års kungörelse fonderade medel.

Vad åter beträffar stadganden avseende postverkets arbete för riksförsäkringsanstalten innehåller 1918 års förordning om fiskarförsäkring bestämmelser i nämnt avseende.

Personalen å
postsparban-
kens försäk-
ringsavdel-
ning.

För utförande inom postsparbanken av de göromål, som föranledas av banken här ovan angivna åligganden, finnes en särskild avdelning, den s. k. försäkringsavdelningen, vars personal jämlikt brev den 31 december 1917 och den 31 december 1918 utgöres av följande på förordnande anställda befattningshavare.

1 aktuarie, tillika avdelningsföreståndare och föredragande av de till avdelningen hörande ärenden,

1 bokhållare samt

2 kvinnliga skrivbiträden.

Dessa befattningshavare åtnjuta följande arvoden för år räknat:

aktuarien 5,150 kronor, därav 3,150 kronor skola anses motsvara lön och 450 kronor ortstillägg, samt därutöver ett arvode som avdelningsföreståndare och föredragande av de till hans avdelning hörande ärenden av 600 kronor,

bokhållaren 2,875 kronor, därav 1,875 kronor skola anses motsvara lön och 375 kronor ortstillägg, samt

vartdera av de två kvinnliga skrivbiträdena 1,925 kronor, därav 1,275 kronor skola anses motsvara lön och 225 kronor ortstillägg;

dock att från den del av berörda arvoden, som motsvarar lön, skall avdragas ett mot pensionsavgift svarande belopp, nämligen för aktuarien 150 kronor, för bokhållaren 60 kronor och för vartdera av de kvinnliga skrivbiträdena 50 kronor, allt för år räknat.

Utöver ovannämnda befattningshavare anlitas jämlikt förenämnda brev av den 31 december 1917 erforderligt antal extra eller tillfälliga biträden. Den mera tillfälliga arbetskraften har i regel — enligt vad jag inhämtat — utgjorts av 2 à 3 kvinnliga biträden och 1 vaktmästare.

Anslag till
postverket och
postsparban-
ken för deras
bestyr för
riksförsäk-
rings-
anstalten.

Till postverket och postsparbanken utgå för deras bestyr för riks- försäkringsanstalten ersättning från i riksstaten för nämnda ändamål uppförda förslagsanslag, högst, å respektive 11,700 kronor samt 39,300 kronor.

Postspar-
bankssak-
kunnigas för-
slag i fråga
om indrag-
ning av post-
sparbankens
försäkrings-
avdelning.

Jag övergår härefter till att lämna en redogörelse för postsparbankssakakunnigas förslag.

Till en början giva de sakkunniga en översikt över postsparbankens och postverkets arbete för riks-försäkringsanstalten samt anföra därvid:

När livräntor eller andra ersättningar av riks-försäkringsanstalten utbetalades genom postsparbanken, utfärdade och tillställde riksförsäkringsanstalten postsparbanken utbetalningsorder, som postsparbanken sedan i sin tur översände till vederbörande utbetalningspostanstalt eller, om denna utgjordes av poststation, till poststationens överordnade postkontor. Om utbetalningen avsåg poststation,

översände postkontoret ordern till poststationen tillika med det belopp, som på grund av ordena skulle utbetalas. För utbekommande av det utav riks försäkringsanstalten fastställda beloppet hade livräntetagaren att kvittera utbetalningsordern och till postanstalten avlämna föreskrivna intyg, exempelvis, om livräntebelopp skulle utkvitteras av änka, intyg om att hon fortfarande levde ogift, och, om livränta skulle utbetalas till barn, att detta levde o. s. v. Utbetalat belopp avfördes med biläggande av kvitto och vederbörande intyg i postkontorets postsparbanksmedelsräkning. Rörande utbetalade belopp avräknade sedan postsparbanken med riks försäkringsanstalten.

När försäkringsavgifter till riks försäkringsanstalten skulle uppbäras genom postsparbanken, utfärdade riks försäkringsanstalten kvitto å varje särskilt belopp. Kvittona överlämnades till postsparbanken jämte förteckning, varå alla kvitton, som samtidigt överlämnades, vore förtecknade. Kvittona jämte förteckning översändes av postsparbanken till vederbörande postanstalt. Kvitton, som skulle inlösas vid poststation, översändes till poststationen direkt, under det att till det överordnade postkontoret översändes förteckning, upptagande kvitton, som vid ett och samma tillfälle översänts till postkontorets samtliga underlydande poststationer. När kvitto utlöstes å postanstalt, kvitterade vederbörande postfunktionär beloppet å kvittot, som därefter tillställdes försäkringstagaren. Inbetalat belopp uppdebiterades vid postanstalten å en särskild inbetalningslista och redovisades till postsparbanken i ungefär samma ordning som postsparbanksmedel.

Anlitandet av postsparbanken såsom mellanhand för in- och utbetalningar för riks försäkringsanstalten medför ett visst dubbelarbete, vilket — anse de sakkunniga — skulle kunna undvikas, om riks försäkringsanstalten övertog samtliga de bestyr, som nu påvila postsparbanken för anstaltens räkning.

Till stöd härför anföra de sakkunniga:

Bästa sättet att verkställa utbetalningar från och inkassera avgifter till riks försäkringsanstalten vore, att riks försäkringsanstalten utbetalade ersättningarna direkt från anstalten medelst postanvisningar och att anstalten uttog försäkringsavgifter genom postförskott eller att arbetsgivare insände avgift medelst postremissväxel. Redan nu utbetalade riks försäkringsanstalten ersättningar enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag medelst postanvisningar, och samma system syntes med fördel kunna komma till användning i fråga om alla utbetalningar från anstalten. Sistnämnda postanvisningar vore visserligen nu åtföljda av mottagningsbevis, och dylik postanvisning finge icke utbetalas annat än mot adressatens egenhändiga kvitto samt, när adressaten vore änka eller barn, enligt generalpoststyrelsens medgivande, med mindre ett å mottagningsbevisets kupong befintligt intyg blivit i vederbörlig ordning undertecknat av präst, kommunalordförande eller annan dylik person. Genom intyget skulle styrkas, att änka fortfarande levde ogift, att barn levde o. s. v. Enligt vad postsparbankssakkunniga inhämtat, syntes det emellertid i en del fall hava inträffat, att ifrågasatt föreskrift förbisetts av postfunktionär och riks försäkringsanstalten återbekommit mottagningsbevis, å vilka berörda intyg icke varit på föreskrivet sätt undertecknade. Med anledning därav hade de sakkunniga ifrågasatt, att riks försäkringsanstalten skulle slopa mottagningsbevisen och utsända ersättningarna medelst vanliga postanvisningar

utan mottagningsbevis. Å postanvisningarna skulle i stället på ett i ögonen fallande sätt tryckas tillkännagivande om, att postanvisning icke finge utbetalas annat än mot adressatens egenhändiga kvitto och att, om postanvisning vore adresserad till änka, beloppet icke finge utkvitteras, därest änkan ingått nytt äktenskap o. s. v. Enligt vad de sakkunniga inhämtat, användes ett liknande förfaringssätt av statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., och de sakkunniga hade från anstalten ifråga fått den upplysningen, att systemet utfallit tillfredsställande. Riksförsäkringsanstalten hade även förklarat, att anstalten icke hade något att erinra mot att begagna sig av postanvisningar utan mottagningsbevis. Möjligen komme anstalten att efter vissa perioder i kontrollsyfte infordra vissa intyg från livräntetagare.

Såsom här ovan framhållits ansåge de sakkunniga, att avgifter till riksförsäkringsanstalten lämpligen kunde uttagas genom postförskott. Enär emellertid inrikes försändelser för närvarande icke finge beläggas med postförskott till högre belopp än 1,000 kronor, men flera arbetsgivare hade att erlagga högre avgiftsbelopp till riksförsäkringsanstalten, bleve det nödvändigt att vidtaga sådan ändring i gällande postförfattningar, att riksförsäkringsanstalten skulle äga att belägga inrikes försändelse med postförskott intill högst 5,000 kronor. Generalpoststyrelsen hade förklarat sig villig medverka till genomförande av en dylik författningsändring. I de relativt få fall då en och samma försäkringstagare hade att inbetala försäkringsavgifter å högre belopp än 5,000 kronor, finge riksförsäkringsanstalten anmoda försäkringstagaren att insända beloppet i postremissväxel.

För livränte- och försäkringstagarna innebure det nya systemet minst lika stor bekvämlighet som det nuvarande.

Postverket skulle givetvis i vanlig ordning uppbära postavgifter för de försändelser, varom nu vore fråga. Dessa avgifter beräknades för år 1922 uppgå till ett belopp av omkring 45,000 kronor. Men även om nuvarande anordning med postsparbanken såsom mellanhand bibehölles, måste ersättningen till postverket höjas till sådant belopp, att postverket finge skälig ersättning för det arbete, som genom postanstalterna utfördes för riksförsäkringsanstaltens räkning. Postverkets självkostnader för dess bestyr för riksförsäkringsanstalten uppskattade de sakkunniga till omkring 55,000 kronor för år. Ordnades emellertid inbetalningarna från och uppbörden för riksförsäkringsanstalten på sätt föreslagits, skulle postverket givetvis icke hava någon som helst i riksstaten fixerad ersättning för sitt bestyr för riksförsäkringsanstaltens räkning. De beräknade postavgifterna skulle emellertid med 10,000 kronor för år understiga den ersättning, som postverket borde erhålla för sitt arbete för riksförsäkringsanstalten, därest postsparbankens försäkringsavdelning bibehölles.

Besparingar
för
statsverket.

Beträffande de besparingar, staten skulle göra på omläggningen, yttra de sakkunniga:

Driftkostnaderna för postsparbankens försäkringsavdelning uppginge för år 1920 till ett belopp i runt tal av 71,000 kronor. Enligt av riksförsäkringsanstalten gjorda beräkningar skulle anstalten genom omläggningen tillskyndas en årlig ökad utgift av i runt tal 5,000 kronor. Om härtill lades den merkostnad, som postverket finge vidkännas för behandling av de utav riksförsäkringsanstalten avsända postanvisningarna och postförskotten och vilken kostnad kunde upp-

skattas till högst 10,000 kronor — eller något över 11 öre per postanvisning eller postförskott — skulle statsverket alltså genom omläggningen göra en årlig besparing på 56,000 kronor. Nyssnämnda 10,000 kronor inginge i de postavgifter, som här ovan beräknats för nytillkomna postanvisningar och postförskott från riksförsäkringsanstalten. Besparingen för statsverket bleve dock i själva verket större. Ty om postsparbanken fortfarande användes såsom mellanhand för riksförsäkringsanstalten, måste givetvis tjänstemännen vid bankens försäkringsavdelning sättas på ordinarie stat, vilket skulle medföra ökade utgifter för statsverket.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställde postsparbanks-sakkunniga, att riksförsäkringsanstalten måtte med ingången av år 1922 få själv övertaga samtliga de bestyr, postsparbanken utförde för anstaltens räkning, samt att postsparbankens försäkringsavdelning måtte indragas med utgången av år 1921.

Över de postsparbankssakkunnigas förslag hava yttranden avgivits av styrelsen för postsparbanken, generalpoststyrelsen samt riksförsäkringsanstalten.

De postsparbanks-sakkunnigas hemställan.

Postsparbanken som sådan hade intet intresse av att bibehållas vid de funktioner, den sedan en lång följd av år utövat i avseende å utbetalning och inkassering för riksförsäkringsanstaltens räkning, och hade i följd härav intet att erinra mot att nu berörda bestyr avkopplades från dess verksamhet. Endast i ett avseende vore postsparbanken intresserad av den nu föreliggande frågans lösning. Den personal, som vore anställd å postsparbankens försäkringsavdelning, hade länge och troget tjänat staten. Den hade sedan åtskillig tid tillbaka fått förespeglingar om att bliva försatt på ordinarie stat. Om nu denna avdelning indroges, syntes staten svårigen kunna undandraga sig skyldigheten att bereda denna personal anställning annorstädes i statens tjänst.

Styrelsen för postsparbanken d. 1^a 1921.

Från generalpoststyrelsens sida funnes intet att invända mot de sakkunnigas förslag i fråga om indragning av postsparbankens försäkringsavdelning. Styrelsen ansåge sig således även böra tillstyrka, att sådan försändelse från riksförsäkringsanstalten, varom här vore fråga, finge — oberoende av den allmänna bestämmelsen om 1,000 kronor såsom högsta medgivna postförskottsbelopp — kunna beläggas med postförskott av högst 5,000 kronor. I samband härmed framlade styrelsen förslag ifråga om dylika avgifter.

Generalpoststyrelsen.

Mot postsparbankssakkunnigas föreliggande förslag hade riksförsäkringsanstalten intet att erinra. I samband härmed framlade riksförsäkringsanstalten förslag beträffande de författningsändringar, som er-

Riksförsäkringsanstalten d. 1^a 1921.

fordrades för genomförande av den ifrågasatta indragningen av postsparbankens försäkringsavdelning; och vore samtliga ifrågarande ändringar av beskaffenhet att ej behöva underställas riksdagens prövning.

Departements-
chefen.

Vad först beträffar den ekonomiska sidan av de sakkunnigas förslag, synes det mig ej vara något att erinra mot de sakkunnigas uppgifter i detta avseende. Den besparing, som den ifrågasatta arbetsomläggningen beräknas medföra, kommer att utgöras av skillnaden mellan det belopp — 71,000 kronor —, vartill kostnaderna för postsparbankens försäkringsavdelning för närvarande uppgå för år räknat, samt de ökade utgifter, postverket och riksförsäkringsanstalten få i anledning av omläggningen, belöpande sig till respektive 10,000 kronor och 5,000 kronor eller tillhopa 15,000 kronor. Besparingen skulle således utgöra för år räknat omkring 56,000 kronor. Vidkommande härefter det av de postsparbankssakkunniga föreslagna tillvägagångssättet att uttaga försäkringsavgifterna genom postförskott eller, i vissa fall, genom anmaning till vederbörande att insända avgiften samt att verkställa utbetalning av samtliga utav anstalten beviljade livräntor och ersättningar medelst postanvisning av viss närmare angiven beskaffenhet, synas mig berörda förslag ändamålsenliga och praktiska. Med hänsyn till den förenkling av arbetet och besparing av kostnader, som ett förverkligande av de sakkunnigas förslag således kommer att medföra, anser jag mig böra biträda detsamma. Då emellertid indragning av postsparbankens försäkringsavdelning torde nödga postsparbanken att entlediga å nämnda avdelning sysselsatt personal, har jag anmodat cheferna för samtliga centrala ämbetsverk att vid återbesättandet av vakanta platser eller vid nyanställning söka bereda plats för de befattningshavare vid postsparbanken, som ha stadigvarande anställning vid bankens försäkringsavdelning men i anledning av densammas indragning komma att uppsägas. Genomföres de sakkunnigas förslag, skulle postverket erhålla ersättning för sitt arbete för riksförsäkringsanstalten i den för tjänsteförsändelser stadgade ordning, vilket åter medför, att något särskilt anslag å riksstaten ej erfordras för postverkets bestyr för anstalten. Att staten bör vidkännas utgifterna för ifrågavarande försändelser följer därav, att allmänheten enligt nu gällande bestämmelser i ämnet ej har att erlægga någon avgift vid försäkringsavgifternas inkassering eller livränte- och ersättningsbeloppens utbetalning. För att den ifrågasatta omläggningen skall komma till stånd, kräves emellertid, med hänsyn till att inrikes försändelser för närvarande icke få beläggas med postför-

skott till högre belopp än 1,000 kronor, att riksförsäkringsanstalten, som skall upptaga vissa försäkringsavgifter mot postförskott, erhåller medgivande att belägga dylika försändelser med postförskott intill högst 5,000 kronor. Då i förevarande fall ett fastställande av de avgifter, som dylika försändelser skulle betinga, endast avser att bereda ett statens verk ersättning för dess arbete för ett annat och följaktligen ej berör allmänheten, torde — därest de sakkunnigas förslag vinner statsmakternas bifall — erforderliga bestämmelser i ämnet kunna meddelas av Kungl. Maj:t. I samband därmed böra vidtagas de författningsändringar i övrigt, som krävas för genomförande av de sakkunnigas förslag.

Jag övergår härefter till att behandla frågan om indragning av postsparebankens pensionsavdelning. Innan jag ingår å en redogörelse för de sakkunnigas förslag härutinnan, anser jag mig i korthet böra redogöra för gällande bestämmelser i ämnet. Pensions-
avdelningen.

Enligt kungörelse den 31 december 1918 angående sättet och tiden för utbetalning av pension och understöd jämlikt lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring utbetalas pensioner eller understöd, vare sig de grunda sig å obligatorisk eller å frivillig försäkring, vid vederbörande postanstalt genom postsparebankens förmedling. Gällande
bestämmelser.

För utförande av här ovan oförmälda, postsparebanken åvilande göromål finnes inom banken anordnad en särskild avdelning — pensionsavdelningen. Inom densamma bestrides jämlikt bemyndigande i brev den 31 december 1918 tjänstgöringen av följande på förordnande anställda tjänstemän, nämligen:

- 1 förste aktuarie (tillika avdelningsföreståndare),
- 2 revisorer,
- 3 bokhållare,
- 2 kontorsskrivare och
- 1 vaktmästare.

Därjämte anlitas — enligt vad jag inhämtat — inom avdelningen 18 kvinnliga extra biträden och 1 extra vaktmästare, varjämte under år 1920 använts timavlönade biträden med en sammanlagd tjänstgöring under året av 43,112 timmar, vilket kan anses motsvara ungefär 21 biträden med full dagstjänstgöring. Under år 1920 kan sammanlagda antalet tjänstemän sålunda beräknas hava utgjort 49.

Enligt bestämmelser i ovannämnda brev åtnjuta nedanstående befattningshavare följande arvoden:

förste aktuarien 5,950 kronor för år, varav 3,700 skola anses motsvara lön och 450 kronor ortstillägg, varjämte ett personligt lönetillägg av 500 kronor utgår till nuvarande förste aktuarien;

vardera revisorn 5,150 kronor för år, varav 3,150 kronor skola anses motsvara lön och 450 kronor ortstillägg;

rn var av bokhållarna 2,875 kronor för år, varav 1,875 kronor skola anses motsvara lön och 375 kronor ortstillägg;

vardera kontorsskrivaren 2,305 kronor för år, varav 1,425 kronor skola anses motsvara lön, 225 kronor ortstillägg och 180 kronor arvode för förmanenskap;

vaktmästaren 1,900 kronor för år, varav 1,250 kronor skola anses motsvara lön och 350 kronor ortstillägg.

Från den del av berörda arvoden, som motsvarar lön, skall avdragas ett mot pensionsavgift svarande belopp, nämligen för förste aktuarien 200 kronor, för vardera revisorn 150 kronor, för en var av bokhållarna ävensom för vardera kontorsskrivaren 60 kronor samt för vaktmästaren 50 kronor, allt för år räknat.

Ersättning
till postspar-
banken och
postverket för
deras bestyr
för pensions-
utbetalningar.

För bestyret med utbetalning av pensioner och understöd i anledning av 1913 års lag om allmän pensionsförsäkring utgår ersättning till postsparbanken från ett förslagsanslag å 168,000 kronor enligt följande grunder, nämligen med dels 100 kronor för biträde med den frivilliga pensionsförsäkringens genomförande och dels 7 öre för varje utbetalning, avseende den obligatoriska pensionsförsäkringen.

Till postverket utgår för dess bestyr med pensionsutbetalningar i anledning av folkpensioneringslagen ersättning från ett förslagsanslag, högst, å 60,500 kronor.

Postspar-
banksakkun-
nigas betän-
kande i fråga
om indragning
av postspar-
bankens pen-
sionsavdel-
ning.

I sitt betänkande lämna de sakkunniga till en början en redogörelse för huru utbetalningen av pensioner och understöd för närvarande är ordnad. Beträffande postverkets arbete i berörda avseende yttra de sakkunniga:

Utbetalningen av ifrågavarande pensioner och understöd verkställdes icke direkt av postsparbankens centralförvaltning utan genom förmedling av postanstalterna i riket. Pensionsbrev utfärdades av pensionsstyrelsen och tillställdes genom dess försorg pensionstagaren. Dylikt brev vore försett med nummer och innehölle uppgifter om pensionstagarens namn, pensionens belopp, termin (månad, kvartal, halvår eller år) för pensionens utbetalning samt den postanstalt,

där pensionen finge lyftas. Till pensionsbrev hörde ett häfte blanketter till pensionskvittan (kvittokuponger). Fullständigt kvittenshäfte innehölle kvittoblanketter till ett antal motsvarande behovet för viss treårsperiod. Häfte för månads-pensionär innehölle alltså 36, för kvartalspensionär 12, för halvårspensionär 6 och för årspensionär 3 kvittoblanketter, varje blankett med åtryckt belopp och samma nummer som å det pensionsbrev, varå kvittoblanketten hade avseende. För utbekommande av pension skulle pensionsbrevet med tillhörande kvittenshäfte uppvisas vid vederbörande postanstalt, därvid den för inlösen avsedda kvittoblanketten skulle vara undertecknad av pensionstagaren eller av den, som, enligt pensionsbrevet vidfäst meddelande, av postsparbanken erhållit medgivande att utkvittera pensionen. Sedan posttjänstemannen genom jämförelse med uppgifterna i pensionsbrevet förvissat sig om att postanstalten vore rätt utbetalningspostanstalt och att kvittot vore behörigen undertecknat ävensom övertygat sig därom, att kvittot vore förfallet till inlösen och icke förverkat samt att förbud för beloppets utbetalande icke förefunnes, hade tjänstemannen att skilja kvittot från häftet och utbetala det å kvittot angivna beloppet. I postsparbanksmedelsräkning krediterade sig postkontor för det sammanlagda belopp, varå de vid såväl postkontoret som dess underlydande poststationer inlösta kvittokupongerna lydde. Kvittokupongerna insändes till postsparbanken såsom verifikationer. Under år 1920 inlöstes vid samtliga postanstalter i riket något över 2 miljoner kvittokuponger å ett sammanlagt belopp av i runt tal 18 miljoner kronor.

I fråga om postsparbankens arbete med pensionsutbetalningarna yttra de sakkunniga:

När pensionsstyrelsen beviljade pension eller understöd, erhöile postsparbankens pensionsavdelning från pensionsstyrelsen besked härom genom ett särskilt kontokort med uppgift å pensionsbrevets nummer, pensionstagarens namn, namnet å den postanstalt, genom vilken utbetalningen skulle äga rum, ävensom det beviljade beloppets storlek.

Därest viss pension eller understöd till följd av dödsfall eller av annan anledning icke vidare skulle utgå, erhöile pensionsavdelningen från pensionsstyrelsen underrättelse härom. Avdelningen lämnade i sin tur vederbörande postanstalt samma besked genom s. k. spärrkort. Med ledning av de från pensionsstyrelsen erhållna uppgifterna hade pensionsavdelningen att tillse, att inga obehöriga utbetalningar ägde rum genom postanstalterna, och, om så skulle befinnas hava skett, beivra de felaktigt verkställda utbetalningarna. Ävenledes hade pensionsavdelningen att övervaka att, om en pensionstagare avlidit, dennes pensionsbrev med tillhörande kvittenshäfte återkomme till avdelningen. Revisionen av inlösta kvittokuponger vore ganska tidsödande. Först konstaterades med tillhjälp av räknemaskin, att postkontoren krediterat sig för rätt belopp. Sedan sorterades kvittokupongerna i nummerordning. Detta arbete vore emellertid under nuvarande förhållanden i regel icke färdigt förr än omkring tre månader efter det kupongerna inkommit. Sedan sorteringen verkställts, undersökte vederbörande tjänsteman, huruvida bland de inlösta kupongerna förefunnes någon, som avsåge pensionsbrev, rörande vilket spärrkort utfärdats. Skulle så vara förhållandet, bleve dylik pensionsutbetalning föremål för utredning. Efter

varje års utgång avprickades samtliga under året inlösta kvittokuponger å vederbörande kontokort, varvid således förmärktes, om något förfallet pensionsbelopp icke uttagits under året. Uppgift å sälunda icke uttagna pensionsbelopp avlättes till pensionsstyrelsen.

Avdelningen hade jämväl att medgiva eller avslå inkomna framställningar om rätt för annan än pensionstagare att under viss tid eller tills vidare kvittera denne tillkommande pension.

Pensionsavdelningen måste därjämte utföra ett avsevärt arbete med anledning av de grunder, som pensionsstyrelsen hittills tillämpat vid fastställande av kommunbidragen.

Med hänsyn till den höga driftkostnaden för postsparbankens pensionsavdelning — uppgående för år 1920 till 233,990 kronor — hade de sakkunniga först och främst undersökt, huruvida icke det arbete, som avdelningen hade att utföra, kunde förenklas. De sakkunniga hade därvid haft sin uppmärksamhet riktad särskilt på två viktiga detaljer, nämligen revisionsarbetet och det arbete, som föranleddes av det använda tillvägagångssättet för fastställande av ovannämnda kommunbidrag.

Beträffande revisionen av de vid postanstalterna inlösta kvittokupongerna ansågo de sakkunniga, att en avsevärd förenkling härutinnan kunde genomföras utan att säkerheten skulle äventyras. Enligt de sakkunnigas förslag skulle revisionen tillgå på följande sätt:

Postanstalt skulle fortfarande, i förekommande fall, tillställas s. k. spärrkort med förbud att inlösa pensionskvitton, avseende visst pensionsbrev. Kassatjänsteman vid postkontor och poststationsföreståndare skulle jämväl framdeles hava till åliggande att tillse, att pensionsbelopp icke utbetalades på »spärrade» pensionsbrev. Inlösta pensionskvitton skulle av vederbörande postanstalt ordnas i numerordning, och postmästare eller annan postkontorstjänsteman, som icke haft med pensionsutbetalningarna direkt att skaffa, skulle å vederbörande förteckningar över inlösta folkpensionskvitton attestera, att inga kvittokuponger, som avsågo förverkade eller spärrade pensionsbelopp, uppförts på förteckningarna och krediterats i postkontorets räkenskaper. Dylik sortering av kupongerna och attestering förekomme icke för närvarande, men attesteringen vore av sådan vikt, att de sakkunniga funnit sig böra förorda en dylik anordning, ehuru den givetvis komme att förorsaka postkontoren något ökat arbete. Med en sådan första kontroll bleve det även möjligt att högst betydligt förenkla det nu omständliga revisionsarbetet inom centralförvaltningen. Där skulle givetvis med tillhjälp av räknemaskin konstateras, att varje postkontor krediterat sig för rätt belopp enligt de inlösta kvittokupongernas sammanlagda summa. Men däremot skulle det icke vara behöfligt att låta revisionen omfatta samtliga inlösta kvittokuponger, utan denna skulle kunna inskränkas till s. k. stickprov, vilka borde företagas omedelbart efter det kupongerna inkommit till avdelningen och göras i sådan utsträckning, att varje postanstalt bleve föremål för detaljrevision omkring fyra gånger

om året. Då, såsom förut framhållits, detaljgranskningen inom postsparbankens pensionsavdelning av inlösta kvittokuponger nu i regel icke påbörjades förr än omkring tre månader efter kvittokupongernas ankomst, ansåge de sakkunniga, att revisionen efter omläggningen bleve lika effektiv.

Beträffande sättet för fastställande av kommunbidragen, vilka emellertid utgå endast vid den obligatoriska folkpensioneringen, yttra de sakkunniga:

I 10 § i lagen om allmän pensionsförsäkring stadgades, att kostnaden för pensionstilläggen skulle till tre fjärdedelar bestridas av staten och till en fjärdedel av landstingen och kommunerna efter fördelning på följande sätt. En åttondel av kostnaden fördelades mellan samtliga kommuner sålunda, att varje kommun bestrede åttondelen av pensionstillägget för pensionstagare, som av dess pensionsnämnd förklarats äga rätt till pension, och att, där tillägget blivit jämligt 8 § i ovannämnda lag ökat, åttondelen av ökningen bestredes av den kommun, vilkens pensionsnämnd fattat beslut om ökningen. Vore pensionsnämnd gemensam för två eller flera kommuner, avgjordes dessa kommuner emellan frågan om betalningsskyldigheten med hänsyn till pensionstagarens mantalsskrivningsort vid det tillfälle, då pensionstillägget eller ökningen söktes. Minskades pensionstillägg, till vilket två eller flera kommuner lämnade bidrag, skulle dessa kommuners andelar i återstående beloppet bestämmas efter förhållandet mellan deras förutvarande bidrag. En åttondel av kostnaden fördelades mellan landstingen och de städer, som icke detoge i landsting, sålunda att varje landsting bidroge med ett belopp, motsvarande vad som enligt ovan återgivna grunder belöpte å de i landstinget deltagande kommunerna, och att varje stad, utöver det belopp, som enligt samma grunder skulle av staden gäldas, ytterligare bidroge med ett lika stort belopp. Kommunernas och landstingens andelar i pensionskostnaden uträknades av pensionsstyrelsen.

På grund av dessa bestämmelser hade pensionsstyrelsen, enligt vad de sakkunniga inhämtat, sökt fastställa varje landstings- och kommunbidrag exakt på öret efter de verkliga förhållandena. Detta vållade icke allenast pensionsstyrelsen utan även postsparbankens pensionsavdelning ett omfattande arbete.

De sakkunniga ansåge, att en avsevärd förenkling härutinnan borde utan olägenhet kunna vidtagas.

Då pensionsstyrelsen hade sig bekant, huru stort sammanlagt pensionsbelopp skulle för varje år utbetalas till pensionstagare inom varje särskild kommun, och när pensionsstyrelsen finge uppgift om under året inträffade dödsfall bland pensionstagarna ävensom om flyttningar från en kommun till en annan, syntes det enklaste sättet vara att fastställa kommunbidragen med ledning av det sammanlagda pensionsbelopp, som skulle utbetalats inom kommunen under året, sedan jämkning skett med ledning av under året inträffade dödsfall och flyttningar från en kommun till en annan. Från de relativt få fall, då pensionsbelopp icke av vederbörande utkvitterats under löpande kalenderår, syntes kunna bortses, enär i de flesta fall pensionstagare utkvitterade sådan pension under närmast följande år och utjämkning sålunda därigenom skedde. Att pensionsstyrelsen vid fastställandet av kommunbidragen icke skulle kunna taga hänsyn till

preskriberade pensionsbelopp syntes sakna betydelse, då den härav uppkomna skillnaden beräknades till i medeltal endast några kronor per år och kommun. Reformen skulle medföra en så avsevärd arbetsbesparing att, enligt vad de sakkunniga inhämtat, inom pensionsstyrelsen 8 och inom postsparbankens pensionsavdelning likaledes 8 tjänstemän därigenom skulle bli obehövlige.

Därest kommunbidragen kunde få fastställas på sätt härövan föreslagits, skulle detta även medföra den avsevärda fördelen för statsverket, att dessa bidrag kunde inkasseras omkring ett halvt år tidigare än vad under nuvarande förhållanden kunde vara möjligt.

Utöver nu ifrågasatta förenklingar i arbetet med pensionsutbetalningarna föreslå de sakkunniga:

Önskade någon förvärva rätt att tillsvidare eller under viss tid utkvittera annan tillkommande pension, skulle, enligt gällande bestämmelser, frågan härom underställas postsparbankens prövning och avgörande. I de flesta fall syntes, enligt vad de sakkunniga inhämtat, någon svårighet icke förefinnas att bedöma, huruvida en dylik framställning kunde bifallas eller icke. Därest klara direktiv gäves postmästarna, skulle dessa säkerligen utan svårighet kunna självständigt handlägga dylika ärenden. Vore något fall tveksamt, finge givetvis detta hänskjutas till högre myndighet. De sakkunniga ansåge sålunda för sin del, att sådana ärenden, varom nu vore fråga, icke borde i regel gå till högre instans än till vederbörande postmästare.

Därest de här ovan föreslagna förenklingarna vidtoges — yttra de sakkunniga — skulle arbetet inom pensionsavdelningen kunna tillfredsställande utföras av 11 tjänstemän, vilket alltså innebure en beräknad minskning av 38 arbetskrafter (timavlönad extra personal medräknad). Enär sålunda avdelningen efter en omläggning av arbetsmetoderna finge en relativt fåtalig tjänstemannapersonal, hade de sakkunniga tagit under övervägande, huruvida det icke ur alla synpunkter vore lämpligast, att postsparbanken frigjordes från sitt bestyr för pensionsstyrelsen och att dessa bestyr överflyttades på postverket. Såsom förut framhållits verkställdes icke pensionsutbetalningarna direkt från postsparbankens centralförvaltning utan genom postanstalterna i riket. Enligt förslaget skulle postkontoren även komma att åläggas en första kontroll av de vid såväl postkontoren som poststationerna inlösta kvittokupongerna, och det kunde icke anses lämpligt, att en del av revisionen fullgjordes av postanstalterna och en annan del av postsparbanken, utan det syntes vid sådant förhållande nödvändigt att förlägga hela revisionsarbetet till postverket. Vidare skulle postmästarna även pröva inkomna framställningar om rätt att utkvittera annan tillkommande pension. Oah om posttjänsteman vid utförandet av pensionsgörömmål beginge en felaktighet, som måste utredas genom högre myndighet, så vore det lämpligare, att utredningen verkställdes av

eller genom generalpoststyrelsen än av postsparbanken. Med hänsyn till dessa omständigheter ansåge de sakkunniga, att postverket med ingången av år 1922 borde övertaga postsparbankens arbete för pensionsstyrelsen med den begränsningen, att postsparbanken av tekniskt-ekonomiska skäl fortfarande skulle hava viss befattning med den på frivilliga avgifter grundade pensionsförsäkringen genom att mottaga de vid postanstalterna för nämnda försäkring inbetalda premierna och ombestyras deras inleverering till pensionsstyrelsen. Vid inbetalning av avgifterna för nämnda försäkring, som vore av synnerligen ringa omfattning, insattes i en s. k. försäkringsbok sådana kvittenskuponger, som användes vid insättningar i postsparbanken. Skulle postverket åter övertaga postsparbankens bestyr med nämnda försäkring, måste — upplysa de sakkunniga — ur redovisningssynpunkt särskilda kuponger tryckas och utdelas till postanstalterna, allt krävande kostnader, som ej stode i proportion till dem, som den nuvarande anordningen krävde.

Vad beträffar *tjänsteställning och arbetsuppgifter* för de 11 nya tjänstemän, som bleve behövlige vid postverket för tjänstgöring inom generalpoststyrelsens blivande pensionsavdelning, får jag hänvisa till nedanstående av de sakkunniga uppgjorda tablå:

- 1 aktuarie: avdelningsföreståndare, övervakande av personalen, skriftväxling;
- 1 revisor: föreståndarens närmaste man och biträde;
- 1 manlig postexpeditör: } diarieföring (bör dock inskränkas så mycket som
- 1 kvinnlig postexpeditör: } möjligt), anmälningar om dödsfall och behandling av återkomna pensionsbrev;
- 2 kanslibiträden (detaljrevision av inlösta kvittokuponger);
- 5 kontorsbiträden (2 för revidering av inkomna förteckningar och sammandrag över inlösta kvittokuponger, 1 för annotation av överflyttningar m. m., 2 för öppnande och iordninggörande av post, biträde vid utredningar, annotation om spärrkort m. m.).

Någon särskild vaktnästare ansåge de sakkunniga icke erforderlig vid den ifrågasatta pensionsavdelningen inom generalpoststyrelsen. Avdelningen syntes enligt de sakkunnigas förmenande utan svårighet kunna ingå som en del utav en av de nuvarande byråerna.

Beträffande *ersättningen till postverket* för dess blivande bestyr med pensionsutbetalningarna yttra de sakkunniga:

I det i riksstaten för år 1921 upptagna förslagsanslaget, högst, 60,500 kronor såsom ersättning till postverket för bestyret med pensionsutbetalningar m. m. inginge ett belopp av 26,000 kronor, som ansåges motsvara ersättningen till föreståndare för med statsbanestationer icke förenade poststationer för pensionsut-

betalningar, ävensom ett mindre belopp för postverkets bestyr med den frivilliga pensionsförsäkringen. Om postsparbankens bestyr för pensionsstyrelsens räkning upphörde och postverket komme att verkställa utbetalningarna för pensionsstyrelsens räkning, syntes någon särskild ersättning för pensionsgöromål till föreståndare för med statsbanestationer icke förenade poststationer icke vidare böra utgå.

I det av generalpoststyrelsen avgivna utlåtandet över det av styrelsen för postsparbanken, jämlikt bemyndigande, i anledning av det den 19 juni 1919 utfärdade avlöningsreglementet för kommunikationsverkens tjänstemän uppgjorda förslaget till ersättningar åt postverket och postsparbanken för deras bestyr för riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen, vilket förslag läge till grund vid den av 1920 års riksdag vidtagna regleringen av nämnda ersättningar (1920 års statsverksproposition sid. 5), hade generalpoststyrelsen beräknat postverkets självkostnad för dess bestyr för pensionsstyrelsen till i runt tal 337,000 kronor. Vid anmälan av ifrågavarande ärende inför Kungl. Maj:t (1920 års statsverksproposition sid. 14) framhöll föredragande departementschefen, att statsmakterna i princip godtagit den ståndpunkten, att de affärsdrivande verken borde erhålla gottgörelse för bestyr, som utfördes ej blott för allmänhetens räkning utan även för andra statsinstitutioner, samt att det med hänsyn härtill syntes riktigt, att såväl postverket som postsparbanken bereddes gottgörelse för ifrågavarande göromål, motsvarande vardera av verkens självkostnader. För fastställandet av dessa kostnader vore dock — yttrade departementschefen vidare — ytterligare utredning erforderlig, varvid givetvis samtliga av de i frågan berörda verken borde lämnas tillfälle att medverka.

I avvaktan härpå föresloges i 1920 års statsverksproposition ersättningen till postverket för bestyret för pensionsstyrelsens räkning till det av styrelsen för postsparbanken beräknade beloppet 60,500 kronor för år. Vad beträffade det av generalpoststyrelsen beräknade beloppet för postverkets självkostnad för pensionsgöromålen — eller 337,000 kronor — hade de sakkunniga icke ingått på någon närmare utredning rörande ersättningsbeloppets storlek, särskilt som generalpoststyrelsen och pensionsstyrelsen nu icke syntes kunna taga slutlig ställning till frågan. Även de sakkunniga hölle före, att det vore mindre klokt att nu avgöra frågan, då densamma säkerligen vunno på ett uppskov tills någon tids erfarenhet vunnits rörande den ökning i arbetet, som i verkligheten uppstått för postverket genom omläggningen.

I överensstämmelse härmed ansåge de sakkunniga, att åt generalpoststyrelsen och pensionsstyrelsen borde uppdragas att under loppet av år 1922 inkomma till Kungl. Maj:t med gemensamt förslag beträffande de grunder, efter vilka ersättningen till postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m. borde beräknas. Vid bedömande av frågan om förslagsanslagets storlek hade de sakkunniga utgått från den av generalpoststyrelsen begärda summan 337,000 kronor, vilket belopp ökats dels med 65,000 kronor för de 11 stycken nya tjänstemannabefattningar, som antoges bliva erforderliga för pensionsgöromålens handläggning hos generalpoststyrelsen, dels ock med 18,000 kronor för beräknat ökat arbete vid postkontoren, för lokaler m. m.

Besparingar
för stats-
verket.

Beträffande de besparingar, staten skulle göra på den ifrågasatta omläggningen av arbetet med pensionsutbetalningarna, yttra de sakkunniga:

Driftkostnaderna för postsparbankens pensionsavdelning uppginge för år 1920 till ett belopp av i runt tal ..... kronor 234,000: —

Om härtill lades avlöningarna till de 8 tjänstemän i pensionsstyrelsen, vilka skulle bli övertaliga genom omläggningen, i runt tal ..... » 30,000: —

så erhöles ett belopp av kronor 264,000: —

och om från sistnämnda belopp droges:
avlöningar till 11 nya tjänstemän vid postverket, förslagsvis ..... kronor 65,000: —

kostnad för personalförstärkning vid postkontor, lokalhyra m. m. förslagsvis ..... » 18,000: —
oförutsedda utgifter ..... » 6,000: —

eller i ett för allt ..... kronor 89,000: —

så utvisade resten ..... kronor 175,000: —

den årliga vinst, som, enligt de sakkunnigas beräkningar, genom omläggningen skulle uppstå för statsverket.

De sakkunniga yttra vidare:

En avsevärd besparing i kostnaden för den allmänna pensionsförsäkringen skulle emellertid kunna göras genom att i större utsträckning än vad nu vore fallet utbetala pensionerna kvartalsvis. Enligt vad de sakkunniga inhämtat, förefunnes jämväl inom pensionsstyrelsen en önskan att inskränka antalet månadsutbetalningar. Om en dylik omläggning ansåges kunna vidtagas utan någon egentlig olägenhet för pensionstagarna, så hade de sakkunniga givetvis intet att invända häremot. Hade det under år 1920 funnits endast kvartalsutbetalningar, skulle antalet under samma år inlösta kvittokuponger hava utgjort allenast omkring 700,000. I verkligheten vore antalet omkring 2 miljoner.

Vad beträffar frågan om ersättning till postverket och postsparbanken för deras bestyr i anledning av inbetalningar till den på frivilliga avgifter grundade pensionsförsäkringen, yttra de sakkunniga:

Någon särskild ersättning för ifrågavarande arbete skulle icke utgå till postverket, utan gottgörelsen beräknas ingå i den ersättning, postverket skulle erhålla för pensionsutbetalningar m. m. Såsom ersättning till postsparbanken borde däremot i riksstaten för år 1922 under femte huvudtiteln uppföras ett förslagsanslag å 300 kronor (ersättning till postsparbanken för bestyr med den på frivilliga avgifter grundade pensionsförsäkringen).

Slutligen yttra de sakkunniga:

Enär omläggningen skulle komma att medföra, att ett avsevärt antal tjänstemän inom postsparbankens pensionsavdelning skulle bli övertaliga, förutsätta de sakkunniga, att sådana åtgärder skulle kunna vidtagas, att dessa tjänstemän bereddes för dem lämpliga anställningar inom andra statens verk och inrättningar i huvudstaden.

De post-
sparbanks-
sakkunnigas
hemställan.

Med stöd av vad i ärendet anförts hava postsparbankssakkunniga hemställt:

att åt postverket måtte uppdragas att från ingången av år 1922 utföra de bestyr, som postsparbanken för närvarande utför för pensionsstyrelsens räkning, samt att postsparbankens pensionsavdelning måtte indragas med utgången av år 1921;

att generalpoststyrelsen finge vid revisionen av inlösta kvittokuponger och pensionsstyrelsen vid fastställande av landstingens och kommunernas bidrag till kostnaden för pensionstilläggen använda de av de sakkunniga föreslagna tillvägagångssätt;

att i riksstaten för år 1922 måtte uppföras ett förslagsanslag å 420,000 kronor såsom översättning till postverket för dess bestyr för pensionsutbetalningar m. m. »; samt

att åt generalpoststyrelsen och pensionsstyrelsen måtte uppdragas att under år 1922 uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till grunder för beräkning av den till postverket utgående ersättning för pensionsutbetalningen enligt lagen om allmän pensionsförsäkring.

Över de postsparbankssakkunnigas förslag hava yttranden avgivits av styrelsen för postsparbanken, generalpoststyrelsen samt pensionsstyrelsen.

Styrelsen
för postspar-
banken den
3/3 1921.

Till den av postsparbankssakkunniga väckta frågan om indragning av postsparbankens pensionsavdelning intoge styrelsen för postsparbanken principiellt samma ställning, som styrelsen intagit till den av samma sakkunniga väckta frågan om indragning av postsparbankens försäkringsavdelning. Styrelsen hade följaktligen ej heller i detta fall ansett sig böra ingå i prövning av de förslag, som postsparbankssakkunniga i förevarande hänseende framställt. Styrelsen instämde till alla delar i vad de sakkunniga angivit som förutsättning för förslagets realiserande, nämligen att de befattningshavare å bankens pensionsavdelning, som efter den ifrågasatta omläggningen skulle bli överflödiga, skulle beredas lämpliga anställningar inom andra statens verk och inrättningar.

General-
poststyrelsen
den 4/3 1921.

Generalpoststyrelsen yttrar:

Mot vad i förevarande ärende föreslagits hade generalpoststyrelsen i huvudsak intet att erinra. Aktuarie och revisor tillhörde emellertid samma tjänstegrad, och det syntes mindre lämpligt, att föreståndaren för den avdelning inom generalpoststyrelsen, som skulle komma att handhava nu ifrågavarande bestyr,

och hans närmaste man skulle bliva i tjänsteställning lika. Det vore enligt generalpoststyrelsens förmenande lämpligare att, i enlighet med organisationen av vissa nu hos generalpoststyrelsen befintliga revisionsavdelningar, såsom förståndare placera en revisor och såsom dennes närmaste man en kontrollör. Beträffande personalen i övrigt ansåge generalpoststyrelsen det vanskligt att nu bedöma, huru många tjänstemän som kunde komma att erfordras ävensom vilka tjänsteställningar deras blivande arbete kunde motivera. Det syntes därför generalpoststyrelsen försiktigast att, till dess någon tids erfarenhet vunnits, icke i förevarande hänseende meddela definitiva bestämmelser, utan att generalpoststyrelsen finge fria händer att för nu ifrågavarande bestyr betjäna sig av erforderlig personal.

Pensionsstyrelsen yttrar:

Pensions-
styrelsen den
2/3 1921.

Den nu tillämpade ordningen för bestämmande av kommunbidragen hade medfört mycket besvär. För att råda bot för dessa olägenheter hade styrelsen haft under övervägande olika förslag till förenkling av arbetet, bland annat det av sakkunniga nu framlagda, som ginge ut på att till grund för bestämmandet av kommunbidragen skulle läggas — icke såsom nu de under året såsom utbetalta redovisade pensionsbeloppen — utan det belopp, som pensionsstyrelsen, efter avdrag av på grund av dödsfall eller annan orsak indragna pensioner, beräknade skulle under året utbetalas inom vederbörande kommun. Styrelsen hade tidigare, då den övertvägt olika ändringsförslag, dock ställt sig något tveksam i fråga om lämpligheten av ett tillvägagångssätt, som i flera fall kunde leda till divergenser mellan det beräknade beloppet och vad som faktiskt utbetalts i pensionstillägg och understöd under resp. år. Då förevarande förslag under för handen varande förhållanden emellertid syntes utgöra den bästa möjliga lösningen av frågan, hemställde styrelsen — under förutsättning att 10 § i lagen om allmän pensionsförsäkring ej ansåges lägga hinder härför — för sin del om bifall till vad postsparbankssakkunniga i detta hänseende föreslagit.

Beträffande den föreslagna förändringen av revisionen m. m. finge styrelsen framhålla, att det väl syntes vara på detta område, som den av postsparbanks-sakkunniga avsedda kostnadsbesparingen framför allt skulle kunna utvinnas. Lika väl som det låge i sakens natur, att den nuvarande minutiösa revisionen måste kräva ett vidlyftigt arbete och ett relativt stort antal arbetskrafter, lika uppenbart syntes det vara, att den föreslagna anordningen med en mera summarisk revision hos generalpoststyrelsen måste kunna utföras med betydligt mindre antal arbetskrafter, hälst som en stor del av det nuvarande arbetet å pensionsavdelningen enligt förslaget skulle förläggas till postkontoren. Pensionsstyrelsen hyste emellertid tvekan om riktigheten av sakkunniges uppfattning, att revisionen efter omläggningen skulle bliva lika effektiv som för närvarande. För belysande härav finge framhållas, att den föreslagna stickprovsrevisionen icke i samma grad som den nuvarande syntes kunna tillrättalägga de många fall, då utbetalning av pension fortgått även efter den månad, då pensionstagare avlidit, som regel på grund av fördröjd anmälan om dödsfallet. Postkontorsrevisionen hade härvid möjlighet att ingripa först sedan spärrkort utsänts, och den centrala revisionen kunde endast tänkas mera av en tillfällighet komma att upptäcka förhållandet. I vad mån detta och eventuellt andra förefintliga liknande fall kunde anses vara av så stor betydelse, att den föreslagna omläggningen på grund därav borde för-

falla, vore givetvis svårt att på förhand bedöma. Förmånen av en förenklad revision syntes dock vara så stor, att man icke borde låta dessa olägenheter utgöra hinder för omläggningen. Möjligheten stode ju alltid öppen att, därest så skulle befinnas lämpligt, framdeles återgå till ett mera fullständigt revisionssystem.

I avseende å det av de sakkunniga beräknade förslagsanslaget för år 1922 till ersättning till postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m. finge styrelsen framhålla, att styrelsen icke varit i tillfälle att granska de grunder, efter vilka det föreslagna beloppet, 420,000 kronor, uträknats. Det hade enligt styrelsens förmenande varit önskvärt, att vissa riktlinjer rörande bestämmandet av denna ersättning redan på förhand blivit fastställda. Det vore vidare svårt för pensionsstyrelsen att bilda sig en uppfattning om huruvida de belopp, resp. 65,000 kronor och 18,000 kronor, som upptagits för befattningshavare i generalpoststyrelsen och för ökat arbete vid postkontoren m. m., kunde motsvara behovet.

Beträffande storleken av den ekonomiska vinst, som statsverket beräknades årligen göra på omläggningen, finge framhållas, att denna vinst givetvis icke kunde komma att uppgå till det av de sakkunniga upptagna beloppet, 175,000 kronor, under annan förutsättning än att dels postverket icke överskrede de belopp, tillhoppa 89,000 kronor, som beräknats för olika omkostnader och vari väl finge anses ingå kostnader även för tryckning av blanketter, skrivmaterialier och andra expenser, dels ock att pensionsstyrelsens kostnad för kommunbidragsuträkningen, såsom angivits, verkligen kunde minskas med 30,000 kronor. I fråga om sistnämnda belopp, som ungefär motsvarade avlöningen inklusive nuvarande dyrtidstillägg till 8 extra kvinnliga biträden hos pensionsstyrelsen, vilka angivits kunna indragas vid en eventuell omläggning, påpekades, att antalet naturligtvis vore rent approximativt beräknat samt att även efter omläggningen för pensionsstyrelsen återstode ett icke obetydligt bokförings- och uträkningsarbete rörande kommunbidragen, vadan det vore något tveksamt, huruvida besparingen på denna detalj kunde bli så stor som antagits.

I likhet med de sakkunniga funne också pensionsstyrelsen önskvärt, att pensionsutbetalningarna i större utsträckning än vad nu vore fallet kunde utbetalas kvartalsvis, därest en sådan omläggning kunde vidtagas utan nämnvärd olägenhet för pensionstagarna. Det vore uppenbart, att själva utbetalningskostnaderna härigenom skulle kunna avsevärt minskas. Även kostnaderna för den centrala myndighetens bestyr härmed, vilka som nämnts upptagits till 65,000 kronor, borde härigenom kunna nedbringas och likaså kostnaderna för tryckning av kvittokuponger, vilka kostnader icke syntes vara inräknade i sist berörda belopp. Pensionsstyrelsen, som även tidigare haft tanke på en dylik omläggning av betalningsterminerna, hade för avsikt att nu upptaga frågan till ny undersökning och att, om det skulle visa sig lämpligt, framdeles avgiva förslag i sådant syfte.

Departements-
chefen.

Postsparbankssakkunnigas förslag beträffande omläggning av arbetet med pensionsutbetalningar innebär, att hela den nuvarande pensionsavdelningen inom postsparbanken överflyttas till postverket, inom vilket avdelningens arbete skulle fördelas mellan den centrala myndigheten och postkontoren. Ur administrativ synpunkt är den föreslagna omläggningen givetvis fördelaktig, då genom överflyttningen bestyret med

pensionsutbetalningar kommer att handhavas huvudsakligen av ett verk i stället för att vara fördelat mellan tre. Vad pensionstagarna beträffar, beröras de ej av den ifrågasatta ändringen.

De utav de sakkunniga föreslagna förenklingarna i arbetet med pensionsutbetalningarna innebära huvudsakligen en omläggning dels av det nu tillämpade systemet för uträkning av landstings och kommuners bidrag till pensionstilläggen (de s. k. kommunbidragen), dels av revisionen av inlösta kvittokuponger och av vissa andra uppgifter, som nu tillkomma postsparbankens pensionsavdelning. Då det ifrågasatta tillvägagångssättet med bestämmande av kommunbidragen synes mig praktiskt samt författningsenligt hinder för dess användande ej torde möta, synes mig detsamma böra komma till utförande. Vad åter beträffar den föreslagna mera summariska revisionen torde densamma, även om den är mindre effektiv, böra försöksvis komma till användning med hänsyn till de avsevärda besparingar i fråga om arbetskrafter, som genom densamma kunna vidtagas. Till avsevärd minskning av kostnaderna skulle det också leda, om pensionerna kunde i större utsträckning utbetalas kvartalsvis, och bör pensionsstyrelsen utan dröjsmål verkställa erforderlig utredning härom.

Därest förslaget om omläggning av arbetet med pensionsutbetalningarna vinner statsmakternas bifall, läser Kungl. Maj:t komma att i sinom tid vidtaga erforderliga ändringar av författningarna i ämnet.

Vidkommande den ekonomiska sidan av de sakkunnigas förslag synes mig den erinran kunna göras, att någon utredning icke föreligger rörande de grunder, efter vilka ersättning till postverket bör utgå för dess blivande bestyr med pensionsutbetalningarna. Åt generalpoststyrelsen och pensionsstyrelsen torde därför uppdrag böra lämnas att inkomma med förslag i ämnet, varefter till riksdagen bör avlätas den framställning, som av den verkställda utredningen kan föranledas. I ärendets nuvarande läge synes ifrågavarande ersättning lämpligen kunna för år 1922 beräknas till det nuvarande beloppet 60,500 kronor, ökat med dels 65,000 kronor för 11 nya tjänstemän hos generalpoststyrelsen — mot vilken beräkning chefen för kommunikationsdepartementet förklarar sig icke hava något att erinra — dels ock 18,000 kronor för ökat arbete vid postkontoren, för lokaler m. m., tillhoppa alltså 143,500 kronor.

Jag förutsätter att de befattningshavare, som nu tillhöra postsparbankens pensionsavdelning, skola, i den mån förhållandena det medgiva, beredas likvärdig anställning vid postverket. Beträffande åter de befattningshavare vid nämnda avdelning, för vilka platser ej kunna beredas vid postverket, har jag anmodat cheferna för de centrala ämbetsverken att söka

bereda dem anställning vid respektive verk, i den mån nyanställning äger rum eller vakanta platser besättas, och är det min förhoppning, att före pensionsavdelningens indragning annan anställning sålunda skall hava blivit beredd flertalet av dess befattningshavare.

Vad slutligen beträffar frågan om postsparbanken fortfarande bör hava bestyr med den på frivilliga avgifter grundade pensionsförsäkringen, finner jag, i likhet med de sakkunniga, att någon ändring härutinnan ej bör ske, så mycket mer som någon särskild tjänsteman härför ej kräves hos postsparbanken. Mot den av de sakkunniga beräknade ersättningen åt postsparbanken för nämnda arbete har jag ingen erinran.

Ur budgetsynpunkt skulle sålunda ett genomförande av de sakkunnigas förslag om indragning av postsparbankens försäkrings- och pensionsavdelningar innebära, att de under punkterna 8, 9 och 45 i innevarande års statsverksproposition beräknade anslagen å tillhopa 231,000 kronor utgå, att det under punkt 44 upptagna anslaget höjes från 60,500 kronor till 143,500 kronor samt att ett nytt förslagsanslag tillkommer å 300 kronor såsom ersättning till postsparbanken för bestyr med den på frivilliga avgifter grundade pensionsförsäkringen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i stället för de under punkterna 8, 9, 44 och 45 i innevarande års statsverksproposition beräknade anslag, anvisa på extra stat för år 1922

dels för ersättning till postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m. ett förslagsanslag å 143,500 kronor,

dels ock för ersättning till postsparbanken för dess bestyr med den på frivilliga avgifter grundade pensionsförsäkringen ett förslagsanslag å 300 kronor.

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Herman Hultkrantz.